

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2168

Vragen van de leden **Jasper van Dijk** en **Alkaya** (SP) aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *het Oxfam rapport The EU Trust Fund for Africa* (ingezonden 31 januari 2020).

Antwoord van Minister **Kaag** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) (ontvangen 20 maart 2020).

Vraag 1

Wat is uw oordeel over het Oxfam rapport «The EU Trust Fund for Africa: trapped between aid policy and migration politics»?¹

Antwoord 1

Het Oxfam rapport illustreert dat het *Emergency Trust Fund for Africa* (EUTF) is gebruikt, waarvoor het en marge van de Valletta migratietop in november 2015 werd opgericht, namelijk om snel en flexibel in te kunnen spelen op (de grondoorzaken van) destabilisering, gedwongen ontheemding en irreguliere migratie en om te werken aan een verbeterd migratiemanagement. Het instrument diende ertoe om situaties het hoofd te bieden waar reguliere externe financieringsinstrumenten, zoals het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) en het Europees Nabuurschapsinstrument (ENI), ontoereikend voor waren. Het EUTF diende complementair te zijn aan de reguliere externe financieringsinstrumenten en is daar volgens het kabinet grotendeels in geslaagd.

Vraag 2

Wat is uw reactie op de onthulling in het rapport dat ontwikkelingsgeld via het EU Trust Fund for Africa (EUTF) in toenemende mate wordt gebruikt om druk te zetten op landen om migranten tegen te houden? Is dit een legitieme besteding van ontwikkelingsgeld?

Antwoord 2

De EU werkt nauw samen met Afrikaanse landen aan brede partnerschappen op het gebied van migratie. Deze samenwerking omvat onder meer de aanpak van grondoorzaken van irreguliere migratie, ondersteuning van

¹ Oxfam, 30 januari 2020, «The EU Trustfund for Africa: trapped between aid policy and migration politics», <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/the-eu-trust-fund-for-africa-trapped-between-aid-policy-and-migration-politics-620936>

opvang in de regio, het verbeteren van grensbeheer en het bevorderen van terugkeer. Het beeld dat hierbij oneigenlijke druk op derde landen zou worden uitgevoerd herkent het kabinet niet. Het kabinet verwacht dat de Europese Commissie bij besteding van EUTF-fondsen de OESO-DAC criteria voor de besteding van ODA-middelen naleeft.

Vraag 3

Bent u het eens met de vaststelling dat er nog altijd geen duidelijk en coherent beleid wordt gevoerd, ondanks de kritiek van onder andere de Europese Rekenkamer in 2018? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 3

Nee, die vaststelling deelt het kabinet niet. De Europese Rekenkamer (ERK) constateerde in december 2018² dat het EUTF een flexibel instrument is, maar dat het gezien het brede palet aan doelstellingen en de geografische spreiding gericht had kunnen worden ingezet. De Europese Commissie aanvaardde in haar reactie destijds goeddeels de aanbevelingen van de ERK. Ook het kabinet onderschreef de ERK conclusies en aanbevelingen. Nederland heeft in EUTF besluitvormingsorganen gepleit voor een meer migratiegerelateerde focus, o.a. meer aanpak mensenhandel- en smokkel, terugkeer, opvang in de regio en grensbeheer. In 2019 is een externe evaluatie van het instrument EUTF gestart. Naar verwachting zal deze medio 2020 uitkomen. Het kabinet vindt het van belang dat geleerde lessen daaruit worden meegenomen voor het volgende Meerjarige Financiële Kader (2021–2027).

Vraag 4

Deelt u de mening dat ontwikkelingsgeld (ODA-gelden) primair bedoeld is voor armoede- en ongelijkheidsbestrijding en niet voorwaardelijk moet worden gemaakt aan migratiedoelen?

Antwoord 4

Activiteiten die primair ontwikkelingsgericht zijn kunnen worden aangemerkt als ODA. Het kabinet is van mening dat ODA-gelden gebruikt moeten worden voor een brede agenda ten behoeve van het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's). De OESO/DAC-criteria voor officiële ontwikkelingshulp zijn daarbij kaderstellend.

Vraag 5

Wat is uw reactie op de mensenrechtenschendingen als gevolg van dit beleid, zoals in Eritrea en Libië? Welke consequenties zou dit uw inziens moeten hebben voor de toekomst van EUTF?^{3 4}

Antwoord 5

Het kabinet is het niet eens met de suggestie dat mensenrechtenschendingen in Eritrea en Libië het gevolg zijn van EU-beleid. De EU zet zich in voor de aanpak en het voorkomen van mensenrechtenschendingen, conflict en instabiliteit in derde landen. Voor wat betreft uw verwijzing naar Eritrea verwijst het kabinet onder meer naar beantwoording van de Kamervragen van het lid Diks d.d. 4 april 2019.⁵ Voor wat betreft Libië ondersteunt de EU de Libische autoriteiten in het uitvoeren van haar wettelijke taak om drenkelingen op zee te redden. Het respecteren van mensenrechten maakt onderdeel uit van het trainingsprogramma van de Kustwacht. Daarnaast steunt de EU ook UNHCR en IOM om de situatie van vluchtelingen en irreguliere migranten in Libië te verbeteren. Ten aanzien van het aangehaalde artikel over Libië in de The Guardian van d.d. 21 januari 2019, wijst het kabinet er voorts op dat zich sindsdien enkele ontwikkelingen hebben voorgedaan. Het aantal migranten dat gevangen wordt gehouden in officiële

² <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=48342>

³ The New York Times, 8 januari 2020, «How forced labor in Eritrea is linked to E.U. funded projects», <https://www.nytimes.com/2020/01/08/world/europe/conscription-eritrea-eu.html>

⁴ The Guardian, 21 januari 2019, «EU support for Libya contributes to «extreme abuse» of refugees, says study», <https://www.theguardian.com/global-development/2019/jan/21/eu-support-for-libya-contributes-to-extreme-abuse-of-refugees-human-rights-watch-study>

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/05/16/beantwoording-kamervragen-over-het-bericht-%E2%80%98meer-dwargarbeid-eritrea-door-eu%E2%80%99>

detentiecentra neemt verder af. Volgens laatste berichtgeving bevinden zich nu minder dan 2000 personen in de 11 officiële detentiecentra. Nederland blijft zich inzetten voor het verbeteren van de erbarmelijke situatie van betrokkenen in de Libische detentiecentra met als doel de uiteindelijke sluiting van alle detentiecentra. Daarom steunt Nederland UNHCR in het realiseren van alternatieve vormen van opvang, waaronder de mogelijkheid voor irreguliere migranten en vluchtelingen om ondergebracht te worden in stedelijke gebieden. Daar krijgen ze ondersteuning in de vorm van geld, voedselpakketten en medische assistentie. Het kabinet draagt hieraan bij (zie ook de beantwoording van de Kamervragen van de leden Van Dijk en Voordewind d.d. 21 januari 2020).

Vraag 6

Wat is de looptijd van EUTF? Wordt EUTF in zijn huidige vorm opgenomen in de nieuwe meerjarenbegroting van de EU?

Antwoord 6

De looptijd van het EUTF is tot 31 december 2020. In de voorstellen van de Europese Commissie voor de volgende meerjarenbegroting is niet voorzien dat het EUTF in zijn huidige vorm wordt voortgezet.

Vraag 7

Wat is uw positie binnen de Raad van Ministers over de vorm van EUTF in de volgende meerjarenbegroting? Kunt u een schets geven van de huidige stand van zaken over de onderhandelingen?

Antwoord 7

Sinds de zomer van 2018 tot eind november 2019 is er binnen de Raad onderhandeld over de concept-verordening voor het instrument voor het Nabuurschap, Ontwikkeling en Internationale Samenwerking (NDICI), zoals in juni 2018 voorgesteld door de Europese Commissie.⁶ Het NDICI maakt deel uit van het Meerjarig Financieel Kader (MFK) voor de periode 2021–2027. Eind november bereikte de Raad een positie (*partial general approach*) over de inhoud van de verordening.⁷ Met name preambule 29 en 30 en artikel 8.7 van de NDICI-verordening hebben betrekking op migratiesamenwerking met derde landen. Over de tekst van de verordening is de trilog met het Europees parlement nog gaande. In het BNC-fiche over het NDICI pleit het kabinet voor specifieke fondsen voor migratie binnen het NDICI. De Nederlandse inzet in de onderhandelingen over het NDICI was hiermee in lijn. Doel is dat er ook gedurende de loop van het volgende MFK flexibel kan worden ingespeeld op nieuwe situaties en ontwikkelingen.

Vraag 8

Welke aanbevelingen van het Oxfam-rapport neemt u over?

Antwoord 8

Het kabinet vindt dat het rapport een aantal relevante aanbevelingen bevat, zoals die op het gebied van monitoring en evaluatie en het leren van migratie-gerelateerde interventies. Het kabinet kijkt in dit licht uit naar de uitkomsten van de EUTF evaluatie en vindt het belangrijk dat de lessen daaruit worden meegenomen bij de vormgeving van migratie-gerelateerde programma's onder het volgende Meerjarige Financiële Kader.

⁶ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d2c24540-6fb9-11e8-9483-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF

⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14628-2019-INIT/en/pdf>